

SMETANA

Macbeth

pro klavír / for Piano / für Klavier

Urtext

K vydání připravila / Edited by / Herausgegeben von
Jarmila Gabrielová

Bärenreiter Kassel · Basel · London · New York · Praha
BA 11537

PŘEDMLUVA

Skicu *Macbeth* vytvořil pětáctiletý Bedřich Smetana (2. 3. 1824 Litomyšl – 12. 5. 1884 Praha) roku 1859 v Göteborgu, kde v letech 1856–1861 působil jako dirigent tamějšího privátního pěveckého a orchestrálního sdružení Harmoniska Sällskapet (Filharmonická společnost), jako hudební pedagog i jako příležitostný koncertní pianista. Rok vzniku skici známe z autorova pozdějšího vlastního soupisu skladeb pořízeného roku 1875 v Praze, a stejný údaj převzal o 18 let později i Karel Teige (1859–1896) do prvního stručného katalogu Smetanových skladeb.¹ Hana Séquardtová se na základě nepřímých indicií domnívá, že skica vznikla spíše v první polovině zmíněného roku 1859, ale žádné bližší údaje k tomu nemáme.² Za Smetanova života a vlastně až do konce 19. století zůstala tato skladba hudební veřejnosti neznáma, veřejně neprovedena a nevydána.

Ve zmíněném soupisu skladeb z roku 1875 zmiňuje Smetana skicu *Macbeth* jako skladbu pro klavír, a tento názor později přejali i Karel Teige, Hana Séquardtová a další badatelé a interpreti. Jiní smetanovští badatelé a interpreti v první polovině 20. století se naopak domnívali, že se mohlo jednat i o skicu k orchestrální kompozici (symfonické básni). Argumentovali kromě jiného tím, že skica vznikla v časové souvislosti se symfonickými básněmi *Richard III.* podle Williama Shakespeara, *Wallensteins Lager (Valdštýnský tábor)* podle Friedricha Schillera a *Hakon Jarl* podle tragédie dánského básníka a dramatika Adama Oehlenschlägera a s dalšími Smetanovými skicami a fragmenty k symfonickým kompozicím, k nimž se *Macbeth* těsně vztahuje i co do literárních a dramatických inspirací.³

Nelze vyloučit – přímé pramenné doklady nebo indicie nám k tomu ovšem chybí –, že Smetana v roce 1875 označil ve svém soupisu tuto skicu jako klavírní skladbu současně s připsáním poznámky „přijme se“ do jejího autografu.⁴ V době, kdy se kromě jiné-

ho zabýval kompozicí klavírního cyklu *Rêves (Sny)*, ji možná zamýšlel dále dopracovat a dokončit rovněž jako klavírní dílo. Nicméně, nestalo se tak a skladba se nám dochovala jedině v podobě autografní skici.

Smetanův *Macbeth* vyšel poprvé tiskem péčí Umělecké besedy v Praze v roce 1912 v sérii *Z pozůstalých skladeb Bedřicha Smetany*, sv. XIII. Vydavatel tohoto svazku Jindřich Káan (1852–1926) skicu fakticky dopracoval do podoby virtuózní klavírní kompozice a opatřil ji četnými dynamickými znaménky, přednesovými a artikulačními pokyny, legatovými obloučky, pedalizací i prstoklady. Později skladbu upravil dirigent a skladatel Otakar Jeremiáš (1892–1962) pro symfonický orchestr a dále dirigent, skladatel a muzikolog Jarmil Burghauser (1921–1997) pro sólový klavír s orchestrem.

Vydání Hany Séquardtové z roku 1973 bylo zamýšleno jako vydání kritické. Editorka se snažila o co největší přiblížení k Smetanovu autografnímu zápisu, a nedoplňovala proto různé tempové, dynamické, artikulační aj. pokyny, tak jako to předtím činil Jindřich Káan. Její ediční zásahy se omezily na rozepsání akordických rozkladů a opakovaných taktů, které zůstaly ve skladatelově zběžném zápisu pouze naznačeny a nevypsány v úplnosti, a dále na doplnění chybějících posuvek a pauz. Na několika místech navrhla editorka také změny metra (2/4 versus 6/8 takt) a v souvislosti s tím i několik málo rytmických úprav sloužících k tomu, aby všechny takty obsahovaly správný počet dob, což ve Smetanově skice není vždy dodrženo. A konečně se rozhodla také pro doplnění oktávových zdvojení anebo i plných čtyřhlasých souzvuků tam, kde vyhodnotila Smetanův zápis jako „náznakový“⁵ a neúplný. Všechny tyto změny pečlivě vyznačila v notovém textu kulatými závorkami nebo zřetelně menšími notovými hlavičkami a zároveň podrobně komentovala ve své kritické zprávě.

Předkládané vydání pokud možno ještě více přibližuje všem potenciaálním uživatelům původní podobu Smetanova nedopracovaného notového zápisu, než jak to učinila Hana Séquardtová. Shodně s ní pouze rozepisujeme nevypsané a jenom naznačené akordické pasáže (srov. t. 87, 93, 98, 101, 105), stejně tak jako opakované takty, a v hranatých závorkách doplňujeme

1 Karel Teige, *Skladby Smetanovy. Kommentovaný katalog všech skladeb Mistrových v chronologickém postupu. Se životopisnou črtou a podobiznou Smetanovou z mládí*, Fr. A. Urbánek, Praha 1893, s. 54.

2 Srov. Hana Séquardtová (ed.), *Bedřich Smetana. Klavírní dílo. Sv. 5. Skladby virtuózní*, Editio Supraphon – Museum Bedřicha Smetany, Praha 1973, s. XX–XXI, s. 229.

3 Srov. např. Ernst Rychnovský, *Smetana*, Deutsche Verlags-Anstalt, Stuttgart–Berlin 1924, s. 279, a zejména Otakar Zich, *Symfonické básně Smetanovy*, 2. vyd., Hudební matice Umělecké besedy, Praha 1949, s. 85–86.

4 Viz dále kritická zpráva na s. 15.

5 Séquardtová, *Bedřich Smetana. Skladby virtuózní*, s. 230.

Macbeth

Bedřich Smetana

The image displays five systems of musical notation for the piano accompaniment of 'Macbeth' by Bedřich Smetana. The music is written in a 2/4 time signature with a key signature of one flat (B-flat). The notation includes treble and bass staves for each system. The first system features a melodic line in the treble clef with a triplet of eighth notes marked '8va' and a bass line with a similar triplet. The second system continues the melodic and bass lines with more complex rhythmic patterns. The third system includes a four-measure rest in the treble clef and a four-measure rest in the bass clef, with a fermata over the final measure of the bass line. The fourth system begins with a measure rest in the treble clef and continues with a melodic line. The fifth system starts with a measure rest in the treble clef and includes another triplet of eighth notes marked '8va' in the treble clef.